

Агафоненко О.Ю.

УДК 330.322:332.12

УКРАЇНА НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ ІНВЕСТИЦІЙ

Постановка проблеми. Українська економіка, як і інші економіки трансформаційного типу, зіткнулася з необхідністю розв'язання таких завдань, як структурна перебудова систем власності та матеріального виробництва, оновлення застарілих фондів, запровадження дійових моделей промислової та технологічної політики. Успішність такого розв'язання залежить від того, наскільки вдасться активізувати інвестиційний, як і фінансовий, грошово-кредитний та інші сегменти національного ринку.

У свою чергу, створення дійового ринку капіталів, забезпечення сприятливих умов економічного зростання та проведення радикальних реформ пов'язано з участю країни у світових ринках капіталів.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Активізація дослідницького інтересу українських учених до питань, пов'язаних із впливом прямого інвестування спостерігається протягом останніх п'яти років. Дослідження вітчизняних науковців у сфері руху капіталів в Україні представлено роботами М. Кравченка, О. Ландара, А. Пехник, О. Рогача, А. Філіпенка, І. Хоменка та ін. Ці дослідження переважно дають загальні характеристики розвитку ринку прямих іноземних інвестицій в Україні. Серед досліджень указаних авторів недостатньо уваги приділено проблемам функціонування України на міжнародному ринку інвестицій.

Формування завдання дослідження. Метою даної статті є дослідження іміджу України на міжнародному ринку інвестицій, аналіз сучасного стану процесів іноземного інвестування в країну та визначення перешкод для інвесторів та шляхів їх подолання.

Викладення основного матеріалу. Інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей (цінностями можуть бути: кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери; рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності); майнові права інтелектуальної власності; сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих («ноу-хау»); права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права; інші цінності), що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект.

Інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [1].

Для України крім основного позитивного результату припливу іноземного капіталу – збільшення сукупних інвестицій у країні, розвитку конкретних господарських проектів, можна назвати й інші важливі для приймаючої країни з перехідною економікою переваги:

- формування ринкової інфраструктури в країні після десятиліть існування адміністративної економіки; зокрема, ця мета реалізується завдяки тому, що в раніше неефективних підприємств з'являються реальні власники, які наповнюють своєю діяльністю ринкове середовище та створюють ефективні системні зв'язки, використовують налагоджені раніше маркетингові канали тощо;
- збільшення масиву технологій, сучасних машин та обладнання, які надходять до країни ззовні, що є важливим;
- поширення прогресивних форм менеджменту, які є типовими для господарської діяльності в країні походження капіталу; у такий спосіб часто відбувається уніфікація принципів та механізмів господарювання країн, які користуються перевагами ринкової інфраструктури (наприклад, наявної в ЄС), та країн, які прагнуть увійти у певний ринковий статус або до відповідних наддержавних структур;
- ефект прикладу та конкурентного стимулу наслідувати прогресивні моделі мікроекономічної політики та корпоративного управління, що сприяє прискореній адаптації суб'єктів господарювання країни-реципієнта капіталів до вимог сучасних міжнародних економічних відносин.

Міжнародні фінансові організації набувають дедалі більшої вагомості у міжнародних економічних відносинах, оскільки через мережу цих організацій проходить значна частка світових інвестицій, відбуваються купівля та продаж валюти для фінансування експорту й імпорту. Особливо важлива діяльність цих організацій для країн, які здійснюють перехід до ринкових відносин і готові використати як управлінський досвід МФО, так і власні можливості.

Можливість вступу України до міжнародних організацій і структур їх члени пов'язують з багатьма чинниками. Одним із вирішальних серед них є визначеність нашої держави щодо таких аспектів її внутрішньої і зовнішньої політики, як національні інтереси, реальні і потенційні загрози, основні напрями і сформованість системи національної безпеки в цілому, зокрема економічної безпеки.

Нинішня ситуація в Україні підтверджує: якщо назріла потреба в загальних змінах, то часткові перетворення нічого не дають або призводять до негативних результатів. Говорячи про іноземні інвестиції, треба враховувати світовий досвід, який показує, що найбільших успіхів у залученні іноземних інвестицій досягають країни, які, по-перше, ставлять таку мету за пріоритетну у своїй економіці, по-друге, використовують при цьому, можливо, більший набір заходів. Головним у цьому разі є створення привабливого інвестиційного клімату та міжнародного іміджу країни.

Серед зовнішніх фінансових джерел найбільший потенціал мають міжнародні фінансові інституції – Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк (СБ), Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР).

Державна політика співпраці з міжнародними фінансовими інституціями на сучасному етапі має бути орієнтована не так на мінімізацію запозичень, як на найефективніше використання переваг і можливостей, що надають членство у цих організаціях чи досягнуті домовленості. Також потрібно застосовувати системний підхід щодо максимального використання порівняльних переваг із урахуванням доцільності співпраці з тією чи іншою міжнародною організацією. Особливу увагу слід приділити запобіганню неефективного використання позик, а позикові ресурси сконцентрувати на реалізації інвестиційно-інноваційних проєктів державного значення [2].

Передбачуваність і прозорість економічної політики створюють потенційні можливості для залучення іноземних інвестицій. Вітчизняний ринок фінансового капіталу в умовах збільшення обсягів кредитування й інвестування має не лише підвищити рівень обслуговування, розширити спектр фінансових послуг, а й удосконалити технології їх надання та відповідного правового захисту.

Останні дослідження фахівців Світового банку та МВФ доводять, що у світі відбувається концентрація іноземного капіталу, причому не на користь країн, що розвиваються, особливо якщо врахувати, що вони самі стають потужними експортерами інвестицій.

Важливу роль у залученні іноземного інвестиційного капіталу відіграють чинники інвестиційної привабливості, на основі яких формується суверенний рейтинг країни. Саме завдяки міжнародним рейтинговим агентствам (найвідоміші – Moody's, Standard & Poog's, Fitch), які їх складають, формується інвестиційний портрет, що дає змогу оцінювати ризики й переваги кожного об'єкта вкладення капіталу. Водночас для залучення дійсно великих обсягів інвестиційного капіталу (переважно у формі портфельних інвестицій, міжнародних кредитів банків) потрібно мати високий рейтинг.

Досить вагомою є допомога Україні з боку Європейського Союзу (ЄС), яка надходить у рамках програми TACIS.

Поряд із наданням фінансової допомоги основним напрямом фінансово-кредитних відносин України з ЄС на міждержавному рівні є співробітництво у сфері отримання кредитів. Частка України в загальному портфелі проєктів Європейського банку реконструкції і розвитку (ЄБРР) становить приблизно 7%. Саме збільшення прямих проєктів ЄБРР у приватному секторі економіки нашої країни може стати гарантією і своєрідним сигналом для приватних та інституціональних іноземних інвесторів, щодо привабливості й стабільності інвестиційних умов в Україні.

Поява України на світовому ринку інвестицій одразу ж змушує її вести конкурентну боротьбу з індустріально розвинутими країнами, проте вона тут виступає досить слабким конкурентом. Спеціальні заходи щодо регулювання припливу іноземних інвестицій із країн ЄС мають передбачати:

- зниження рівня оподаткування прибутку підприємств із іноземними інвестиціями за перевищення певного розміру інвестицій;
- розвиток практики надання гарантій під іноземні кредити і страхування ризиків комерційними банками;
- розробку дієвих механізмів публічного контролю результатів іноземних інвестицій, зроблених на пільгових умовах, дотримання інвестиційних зобов'язань, тощо [3].

Незважаючи на світову фінансову кризу, обсяг іноземних інвестицій в економіку України за 2009-2010 рр. не знизився, хоча обсяги та темпи їх нарощування порівняно з 2006-2008 рр. знизились. Аналогічна тенденція простежується протягом 2008-2009 рр. у країнах, що розвиваються (табл. 1).

В економіку України іноземні інвестори вкладають кошти переважно у вигляді прямих іноземних інвестицій, питома вага яких складає 77% станом на початок 2010 р. та за період 2006-2010 років збільшилась на 12 відсоткових пунктів (з 65% у 2006 р. до 77% у 2010 р.).

Таблиця 1. Динаміка припливу іноземних інвестицій в Україні за 2006-2010 рр.

Показник	2006	2007	2008	2009	2010
Інвестиції в економіку країни, млн. дол. США, у т. ч.:	26220	35986	56677	64056	67358
прямі інвестиції	17209	23125	38059	46997	52021
портфельні інвестиції	9011	12861	18618	17059	15337

При цьому в прямому іноземному інвестуванні відсутня стабільність, оскільки темпи його зростання щороку різні та суттєво можуть змінюватись у різні сторони. За період світової фінансової кризи негативно на обсяги іноземного інвестування впливало зменшення інвестицій портфельних інвесторів. Так, у 2009 р. портфельні іноземні інвестиції в Україні скоротились на 8,3%, а в 2010 р. – уже на 10,1%. За період 2006-2010 рр. питома вага портфельних іноземних інвестицій знизилась із 34% до 22% у загальній сумі іноземних інвестицій. Негативно позначається на обсягах портфельних інвестицій у країну сучасний стан фондового ринку України, який, за класифікацією S&P, належить до групи граничних (незначних) ринків.

Висновки та перспектива подальших досліджень. Таким чином, Україна є досить активним членом на міжнародному ринку інвестицій. З кожним роком обсяги залучених коштів збільшуються, але й досі цей показник не досяг належного рівня. Це пов'язано з тим, що країна не має досить позитивного міжнародного іміджу.

Сьогодні Україна є учасником багатьох міжнародних фінансових організацій, що допомагає здобути репутацію серед інших країн, а також набутти підтримки через участь у різноманітних конференціях та укладання багатосторонніх договорів про співробітництво.

Джерела та література:

1. Макогон Ю. В. Зовнішньоекономічна діяльність: організація, управління, прогнозування : підруч. / Ю. В. Макогон. – Донецьк : Альфа-прес, 2004. – 344 с.
2. Мартиновський В. С. Дослідження інвестиційного клімату України : [Електронний ресурс] / В. С. Мартиновський // Інноваційно-інвестиційні проблеми. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ekhp/2011_2/st10.pdf
3. Онопрієнко О. Д. Міжнародні рейтинги України як критерій її інвестиційної привабливості : [Електронний ресурс] / О. Д. Онопрієнко, Н. О. Куляниця. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2011_3/Onoprienko_311.htm

Барановська В.Г.**УДК 378:657.007.3.****СУЧАСНІ НАПРЯМКИ ПІДГОТОВКИ БУХГАЛТЕРІВ ТА АУДИТОРІВ****Вступ.**

Будь-яке навчання повинно відповідати суспільному попиту на професійні знання. Оволодіння теоретичними знаннями та практичними навичками тієї або іншої професії. Зміни у економічних суспільних відносинах продукують нові вимоги до професійної діяльності. І в цьому випадку виникає попит на нові професійні знання. Прикладом цього є бухгалтерській облік. Певна інтеграція українського суспільства і, перш за все, національної економіки, у світовий ринок, створила попит на застосування міжнародних стандартів обліку та фінансової звітності у національній обліковій практиці. Повільна реакція системи вищої освіти на зміни у попиті призвела до появи на ринку інших гравців, на кшталт АССА, Євразії, АІСРА, міжнародних сітьових аудиторських фірм, USAID, тощо.

Саме завдяки цими суб'єктам освітньої діяльності (не без підтримки українських державних регуляторних органів) вдалося у досить стислий історичний термі дещо знецінити вітчизняний диплом фахівця з обліку, замінивши його на відповідний сертифікат «професійного», «міжнародного» бухгалтера або « професійного бухгалтера-практика» (мабуть він відрізняється від бухгалтера-теоретика чи від бухгалтера –аматора за розумінням закордонних фахівців).

Інша ситуація з новою для України професією, такою як аудит. Окрім того, що в державі відсутні офіційні кваліфікаційні вимоги до аудитора, в контрольному середовищі країни разом з аудиторами паралельно існують та успішно функціонують інші представники фінансового контролю – податківці, ревізори Державної Контрольно-ревізійної Служби (ДКРС), рахункової Палати, Державного Казначейства. Нерозуміння взагалі місця аудиту в системі контролю та відсутність системи контролю у Державі як такої, ставить у скрутне становище навчальні заклади, що традиційно готували ревізорів.

Досить суперечлива ситуація в сфері підготовки обліковців та контролерів із формою кінцевого продукту навчання – дипломом. За чинним українським законодавством наявність диплому бакалавра або магістра з обліку та аудиту дає повне право займати будь яку, навіть керівну, посаду в цій сфері. Але все більше впроваджується вимога роботодавців до осіб, що мають професійні сертифікати або бухгалтера, або аудитора. В цьому випадку сама наявність диплома про вищу освіту втрачає свою вагу в якості певного привілею при прийнятті на роботу. А в окремих випадках такий диплом взагалі є лише підставою для отримання сертифікату (наприклад аудитора). А от наявність останнього і дає право на роботу в сфері аудиту.

Якщо розглядати освітній процес послідовно, то сертифікація професійних бухгалтерів та аудиторів є нічим іншим, як аналогом другої (післядипломної) освіти. Але в Україні інститут післядипломної освіти вже існує. Такими чином або він втрачає попит, або процес освіти продовжується і складається у ланцюжок : вища освіта - післядипломна друга освіта – професійна сертифікація – практика.

Одночасно неможна не вказати на проблему практичних навичок. Якщо за часів СРСР виробнича практика та переддипломна практика (попри її деякій формалізм) все ж давали випускникові якщо не практичні навички, то хоча б певне уявлення про професійну діяльність, то в сучасній Україні організація практики наприклад з аудиту або внутрішнього аудиту практично неможлива з огляду на стан професії та її особливості (професійне судження, конфіденційність, тощо). Сучасна спеціалізація професії досить широка : державний фінансовий контроль та облік ті аудиту в підприємстві. Хоча, з огляду на попит у фахівцях, цілком логічно мати хоча б таку спеціалізацію : аудиту, внутрішній аудит, державний фінансовий контроль (аудит); податковий контроль (аудит); екологічний аудит. Саме ці професії на сьогодні активно впроваджуються в українську облікову та контрольную практику. Але умовою спеціалізації одного фаху є досить чітке знання попиту на більш «вузьких» фахівців. На жаль дослідження попиту на випускників вищих навчальних закладів в Україні практично відсутнє.

Мета статті.

Дослідити загальні аспекти проблеми підготовки фахівців з обліку та контролю.

Якщо озирнутися на досвід зарубіжних країн, то в них у навчальних закладах готують так би мовити базового фахівця – бухгалтера. І вже після 3-7 років практичної діяльності на найнижчих посадах, пройшовши всі ділянки фахової роботи, такий фахівець має право здавати на той чи інший сертифікат. При цьому слід вказати на той факт, що лише внутрішні аудиторі мають свій окремий професійний сертифікат. Всі інші отримують сертифікат саме бухгалтера. А вже з цим сертифікатом йдуть працювати аудиторами, податковими консультантами, головними бухгалтерами або відкривають свій бухгалтерській чи консультативний бізнес.